

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР  
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 26 квітня 2024 року*

Одеса  
«Фенікс»  
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.  
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

*Матеріали видано в авторській редакції*

|                                                                                                                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Гресь Юлія Олегівна</b><br>РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО.....                                                                                                                   | 504 |
| <b>Загородній Ігор Вікторович</b><br>ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА<br>СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ .....                                | 506 |
| <b>Колодіна Анна Сергіївна</b><br>ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....                                                                                                           | 508 |
| <b>Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович</b><br>ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ<br>ПІДГОТОВКИ.....                                | 511 |
| <b>Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович</b><br>РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ .....                                                         | 512 |
| <b>Шишацька Юлія Олегівна</b><br>ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО<br>СПІВРОБІТНИЦТВА .....                                                     | 515 |
| <b>Чернов Олександр Віталійович</b><br>МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ<br>ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ .....                       | 519 |
| <b>Єленич Світлана Ігравівна</b><br>ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ. ....                                                                         | 521 |
| <b>Стаурська Олександра Миколаївна</b><br>ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З<br>ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ .....                                  | 524 |
| <b>Абу Еласал Анна Олександрівна</b><br>ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ<br>ДІЯЛЬНОСТІ. ....                                                | 526 |
| <b>Алексєєва Ліна Леонідівна</b><br>ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО<br>ПЕРЕСЛІДУВАННЯ .....                                                     | 528 |
| <b>Бершавська Анастасія Сергіївна</b><br>ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ<br>АГРЕСОРУ .....                                                  | 530 |
| <b>Горобець Євген Вікторович</b><br>ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....                                                                                   | 531 |
| <b>Єлхін Олексій Володимирович</b><br>ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА<br>РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....                       | 533 |
| <b>Кривда Людмила Русланівна</b><br>ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ .....                                                                        | 535 |
| <b>Кухарук Ігор Миколайович</b><br>ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У<br>КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ .....                                        | 537 |
| <b>Кучеров Дмитро Сергійович</b><br>ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ<br>ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ .....                                 | 539 |
| <b>Луцюк Роман Петрович</b><br>СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ<br>КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....                                               | 541 |
| <b>Макогін Ірина Володимирівна</b><br>ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ ....                                                                   | 543 |
| <b>Мурашко Анастасія Сергіївна</b><br>МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО<br>ПРОВАДЖЕННЯ .....                                                             | 545 |
| <b>Наумович Ігор Сергійович</b><br>ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ<br>НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ ..... | 546 |
| <b>Паламарчук Олексій Олександрович</b><br>ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО<br>УГРУПУВАННЯ.....                                                     | 548 |
| <b>Пишненко Ірина Юрївна</b><br>КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ<br>КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....                                                   | 551 |

## **ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У сучасному контексті актуальність подолання проблеми легалізації (відмивання) доходів від корупційної діяльності набуває визначеного значення для забезпечення стабільності та розвитку суспільства. Варто провести аналіз та визначення особливостей індивідів, які залучаються до процесу легалізації доходів від корупційної діяльності, задля підвищення ефективності заходів у протидії таким проявам злочинної діяльності.

Існують різноманітні точки зору щодо визначення сутності такого елементу криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень як характеристика особистості злочинця. Одні вчені визначають особу злочинця як соціально-біологічну систему, властивості та ознаки якої відображаються у матеріальному середовищі та використовують для розкриття та розслідування злочинів (до таких властивостей відносяться: фізичні, біологічні та соціальні). На думку інших, особа злочинця – це поняття, що виражає сутність особи, яка вчинила злочин, а до системи ознак особи злочинця включають дані демографічного характеру, деякі моральні властивості і психологічні особливості. Треті ж до сукупності інформації про особу злочинця, яка складає його характеристику, включають всі ті дані, які можуть визначати ефективні шляхи розшуку та викриття злочинця, і пов'язані із цим, завдання розслідування [2].

П. С. Дагель надає власне визначення особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики злочину, під яким розуміє сукупність соціально-політичних, психічних і фізичних ознак особи, яка вчинила злочин [3].

Проводячи науковий аналіз прийшли до висновку виділити загальну класифікацію особистості, пов'язаної з легалізацією (відмиванням) доходів від корупційної діяльності, до якої можна віднести такі як:

- Фінансові експерти – це особи із глибокими знаннями у сфері фінансів та бухгалтерії, які можуть професіонально використовувати фінансові інструменти для створення непрозорих схем (наприклад, досвідчений бухгалтер, який легалізує корупційні кошти через фіктивні фірми та складні фінансові транзакції).
- Інтелектуальні організатори – це особи, що розробляють та керують складними схемами легалізації (відмивання) доходів, використовуючи передові технології та бізнес-моделі (зловмисник, який створює мережу компаній, включаючи офшори, для виведення коштів із сфери контролю).
- Універсальні особистості – особи, які поєднують фінансові, юридичні та бізнес-навички для здійснення легалізації корупційних дій (юрист, який активно взаємодіє із фінансовими експертами та використовує компанії-фікції для оптимального відмивання коштів).
- Посадовці, залучені до корупційних дій – особи, які використовують свої службові повноваження для вчинення та приховування корупційних дій, (наприклад, державний службовець, який використовує свої зв'язки для надання переваг у закупівлях та легалізації отриманих доходів).
- Співробітники фінансових інституцій – особи, що працюють спільно із представниками банків та фінансових установ для вигідної легалізації коштів (наприклад, банківський працівник, який переводить гроші, обходячи стандартні процедури виявлення відмивання).
- Експерти по новітнім технологіям та з кібербезпеки – особи, які використовують передові технології та кібербезпеку для приховування слідів відмивання коштів через

електронні канали (наприклад, хакер, що використовує криптовалюти та інші технологічні засоби для пересилання та легалізації коштів, отриманих в наслідок корупційної діяльності).

- Громадські організації та активісти – особи, які використовують публічну діяльність та громадські організації для легалізації коштів та мають вплив на законодавчий процес (наприклад, активісти, які створюють благодійний фонд на збір для дронів, але використовують його як засіб відмивання та проведення сумнівних фінансових операцій).
- Зовнішні агенти – особи, які виступають в ролі посередників між корупційними вітчизняними та міжнародними організаціями за для відмивання коштів (наприклад дипломат, що використовує свій статус для обміну фінансовими вигодами та легалізацією відмивання коштів).

Дана класифікація, на наш погляд, зможе допомогти визначити різноманітні ролі та фаховості осіб, задіяних у процесі легалізації (відмивання) доходів від корупційної діяльності, що дозволяє краще розуміти їхні методи та розробляти комплексні стратегії протидії цьому явищу.

На думку І. М. Осики особи, які займаються легалізацією злочинних доходів, «є шахраями та характеризуються як сильні, добре організовані, розумні, багаті на кошти, кмітливі люди, які в змозі вносити корективи в діяльність фінансових установ». Безумовно, наведені ознаки можуть поєднуватися у різних формах в одній особі. Типологічні дані про особу злочинця свідчать, що вік суб'єктів легалізації доходів, одержаних від корупційної діяльності, в цілому становить 30-55 років. Аналіз судової та слідчої практики показує, що переважна більшість злочинних дій з легалізації «брудних» коштів вчиняється у містах особами чоловічої статі (питома вага участі жінок у легалізації становить 18 %) при цьому мінімальна вікова межа осіб, які займаються легалізацією – 29–32 роки, що підкреслює необхідність мати певний життєвий досвід, коло знайомств у різних сферах діяльності, фінансові можливості для здійснення подібних кримінально-караних операцій. Матеріали кримінальних проваджень також свідчать про те, що 30,5 % суб'єктів вчиняли легалізацію неодноразово. Безкарність злочинців, яка дозволила ухилитися одного разу від відповідальності, сприяла формуванню стійкої злочинної поведінки, своєрідної спеціалізації та обранню легалізації як одного з джерел матеріального благополуччя з наведених даних стає зрозумілим, що подібною злочинною діяльністю займаються переважно особи, які мають певний запас спеціальних знань, достатній освітній та професійний рівні [1].

Не менш важливим є використання інформаційної розвідки та впровадження інноваційних стратегій у протидії відмиванню коштів. Розвиток методів аналізу особистості злочинця стає ключовим елементом для подолання цієї форми злочинності у майбутньому.

Безсумнівно, ефективність боротьби зі злочинами, пов'язаними з легалізацією незаконних доходів, тісно пов'язана з вивченням ряду специфічних питань, що стосуються криміналістичної характеристики цих злочинів. Розуміння морально-психологічних особливостей, профілювання та аналіз фінансових слідів є критичними елементами для ефективної протидії злочинності. Подальші дослідження в цьому напрямі можуть вдосконалити методи викриття та зменшити вплив корупції в сучасному суспільстві.

### *Список використаних джерел*

1. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методи : монографія / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 242 с.
2. Романенко Т. В., Бишевець О. В. та ін. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики шахрайств, що вчиняються в мережі Інтернет. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 81–87.

3. Топорецька З. М. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики зайняття гральним бізнесом. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 16. С. 1–6.

**Ключові слова:** корупція, відмивання злочинних коштів, особа злочинця, корупційна діяльність, класифікація особистості.

**Keywords:** corruption, laundering of criminal funds, criminal's identity, corrupt activity, categorization of the person.

**Алексєєва Ліна Леонідівна**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірантка кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності*

## **ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ**

Існування ефективної держави передбачає своєчасну та якісну реалізацію її функцій, зокрема й тих, які покладені на органи державної влади, які утворюють систему кримінальної юстиції, а саме своєчасне виявлення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень. У той же час, необхідно звернути увагу на формування та усталену практику функціонування проведення розслідувань щодо кримінально-релевантних подій та інших резонансних фактів суб'єктами, які не входять до системи органів кримінальної юстиції, а вказана діяльність не є їх функціональним обов'язком, зокрема журналісти. Внаслідок цього у сучасній практиці сформований самостійний жанр – журналістські розслідування. Як відзначається у наукових джерелах, журналістське розслідування визначається як стаття або серія статей, що базується на оригінальній роботі журналіста, а не тільки на витоку або зливі інформації з офіційних або неофіційних джерел. Розслідування описує увесь спектр системної проблеми, а не окремий інцидент, що стосується однієї людини, розкриває складні соціальні теми, корупцію, порушення закону і зловживання владою та інформацією, раніше з різних причин невідому суспільству або таку, що приховують. Загалом, на нашу думку, таке визначення може бути підтримане із окремими уточненнями щодо форми представлення результатів таких розслідувань, оскільки це може бути не лише письмовий формат у вигляді статті чи їх серій, а й телевізійний сюжет, документальний фільм, систематизований блог тощо. Такий підхід свідчить, що форма представлення проведеного розслідування обирається журналістом із урахуванням сфери його діяльності, охоплення аудиторії, яка відслідковує роботу такої особи чи групи осіб, а також фоку цільової аудиторії відповідного медіа чи індивідуально працюючого журналіста.

Як зазначалось вище, журналістські розслідування можуть присвячуватися широкому спектру тем, які мають суспільне значення та суспільний резонанс. Водночас, у межах нашого дослідження особливий інтерес становлять журналістські розслідування щодо кримінально-релевантних подій та можливості використання їх результатів у процесі кримінального переслідування. Проведений нами аналіз доволі широкого спектру журналістських розслідувань свідчить, що у вказаній сфері їх основною тематичною спрямованістю є: *по-перше*, корупційні діяння та інші факти протиправної поведінки, зокрема й зловживання владою чи впливом з боку осіб, які представляють органи державної влади та місцевого самоврядування; *по-друге*, виявлення систематичний протиправних практик, які мають інституційний характер в окремих органах державної влади та місцевого самоврядування; *по-третє*, резонансні кримінальні правопорушення загальнокримінальної спрямованості, які мають серійний характер та викликають значний суспільний резонанс.

Крім того, на нашу думку, слушно виокремити взаємозв'язки між журналістськими розслідуваннями та кримінальним переслідуванням конкретного суб'єкта чи групи осіб, які